

KONYA ALİBEYHÜYÜĞÜ KUZVİRAN (KUZÖREN) ŞEYH HOCENTİ ZAVİYESİ VAKFIYESİ

Ahmet Şeref CERAN^(*)

Karaman oğlu II. Mehmet Bey (Öl. H.824/1424) döneminde Ahmet Yesevi Hazretleri (Öl. H. 561/1166) nin tasavvufi sistemine bağlı iki mürşit Orta Asya Özbekistan Aral Gölü çevresinde bulunan Hocent şehrinde Anadolu'da dini, tasavvufi hizmetleri yaymak üzere Karaman Eyaletine geldi. Bunlardan biri Belviran Nahiyesi Kuzviran (Kuzören) köyüne yerleşip burada bir zaviye kurarak çevreyi islami, dini, tasavvufi yönden irşad eden, tasavvuf şeyhlerinin seyyidi, efendisi, menkıbe sahiplerinin önderi, mansıp sahiplerinin özü el-Hac Abdullah Paşa oğlu Şeyh Hocenti Hazretleri diğeri de Belviran Nahiyesi Alibeyhüyüğü Köyüne yerleşerek İslami, dini, tasavvufi hizmetlerine devam eden Şeyh Hocenti Hazretlerinin karındaşı el-Hac Abdullah Paşa oğlu Şeyh Şekerim Dede Hazretleridir.

Bu mutasavvıflara Karamanoğlu Mehmet Bey bu çevrede geniş bir arazi vakfetmiş; onların bu çevrede islami, dini, tasavvufi eğitici ve kültürel hizmetlerine destek olmuştur.

a- Karaman Oğlu Mehmed Bey (Öl.H.824/1424) in Belviran Kuzviran Şeyh Hocenti Zaviyesi Vakfiyesi :

Karaman oğlu Sultan Alaeddin oğlu Mehmet Beyin Ankara Vakıflar Gn. Md. Kültür ve Tescil Dairesi Arşivi 591 numaralı vakfiye defterinin 113. Sayfasında kayıtlı H. 802/1399 tarihli vakfiyesinde;

^(*) Dr. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarih Uzmanı

Allah'a hamd ve selam ile duadan sonra büyük Sultan, muazzam hakan, bütün ümmetlere hakim, Arap ve Acemin Sultanlarının ulusu, Allah (C.C.) ın kullarının yardımcısı, İslam beldelerinin koruyucusu, islam ve müslümanların sultanı **Karaman oğlu Mahmut Bey oğlu Halil Bey oğlu Sultan Alâeddin oğlu Sultan Mehmet Bey**, şu aşağı dünyanın ölüm ve bela yurdu, tatlılığı zehirle karışık, sevinçleri üzüntü ve gama yakın, uykudaki hayal misali olduğunu, insanın eline geçecek olanın çalışmasından başka bir şey olmadığını yakinen bilerek; şu vakfin kendisinden meydana getirilinceye kadar kendisinin mülkü, hakkı, elinde ve tasarrufunda bulunan bazı şeyleri, Cenab-ı Hakk'ın velilerine, vaad buyurduğu ebedi nimetleri umarak, düşmanları için hazırladığı acıklı azaptan kaçarak, riyadan uzak, halis niyetle şu araziyi vakfetti. O vakfettiği şeyler:

1- *Karaağaç ve Yukarı Bük adında iki mezra (yayla)nın tamamı. Bu mezralar, Belviran'a bağlı olan Afşar viran (Afşar ören), Oburcak, Kuzviran (Kuzören), Üçkilise (Orhaniye) köyleri arasındadır. Hududu Kuzviran (Kuzören) köyünden Alibeyhüyüğü köyüne giden yola, oradan Oburcak köyü yoluna ulaşır. Oradan Danişmend Kaktığına, Dikili Sarıtışa, Kamer Kayacığına, Alibeyhüyüğü sınırına, bu köyün Değirmen yolu yanındaki Dikili Aktaş'a ve Afşarviran (Afşar ören) köprüsüne ve iki yol arasındaki Dikilitaş'a, Ejderha kuyusuna, Göçeri Özünün kuzeyindeki yolda bulunan Perçine ve Afşarviran (Afşarören) köyünden kağı yoluyla son bulur.* Baldırşa mezarlığına dönünceye kadar Ebyazül Bilad adlı mevkiye giden yola ve boynuna uzanuncaya kadar Hıyarcı yoluna, oradan Bedir çardağına, Kızıleğin adıyla anılan meşhur derenin başına ve Konya'dan Üçkilise (Orhaniye) köyünden Kuzviran (Kuzören) köyüne giden yola oradan Kuzkaya'ya, Çardakkaya'ya ve Çıkracık Taş'a ulaşır.

2. Belviran'a bağlı Üçkilise (Orhaniye), Susuz Ovacık, Sınır Oğlanı, Simi (Doğancık), Kuzviran (Kuzören) köyleri arasında

bulunan Ovacık yazısı ve Kızılkuyu adında birbirine bitişik iki mezra (yayla) nın tamamı, hududu Bağlül Feres adlı yerden Aziz samanlığına, Mihrap Gediğine ve Üçkilise (Orhaniye) köyünden Dinek köyüne giden yola, oradan Susuz Ovacık yoluna ulaşır. Oradan Dirilözü başına, oradan Üç ağıl mevziindeki Sarıtaş'a oradan Pazar yoluna, oradan Üçkilise (Orhaniye) köyünden Alisa (Yeni Mescit) yoluna ve Ali Cicine kaklığına gelen yola, oradan Mescid Kaya mezarından Kızıl kuyusu'na gelen yola, oradan Kızıl mezarından Kuzviran (Kuzören) köyüne ve Kiliseli Dağ'a ulaşır.

3- Belviran'a bağlı Alibeyhüyüğü ve Afşarviran (Afşarören) köyleri arasında bulunan Sultancık ve Gündoğmuş mezarları adıyla bilinen iki mezra (yayla, ekinlik) nın tamamı. Hududu kbleden Kara nehre, doğudan Dinek Mezarından Çumra köyüne giden yola, kuzeyden ve batıdan bu yoldan Selti nehrine (suyuna) gidip, Kara nehre ulaşır.

4- Kuzviran (Kuzören) köyünde bulunan "Hak acındı" adıyla bilinen mezarın tamamı.

5- Üçağıl'da bulunan bir kıta arz (tarla), güneyi ve doğusu muattal tarla, kuzeyi Mehmed oğlu Musa ve Ali oğlu Hamza mülkleri, batısı Halil oğlu Mümin mülkü ile çevrilidir.

6- Enharlı'da bulunan bir kıta tarla, güneyi Kuzviran (Kuzören) köyünden Kızıl Mezarına giden yol ile doğudan Emin oğlu Bekir Fakih mülküne kadar uzanan tarla, kuzeyden kağı yolu, batıdan Halil oğlu Mümin mülkü ile huduttur.

7. Belen ardında Taşçıkacak'ta bulunan bir kıta tarla. Vâkıf (vakıf sahibi), bunları bütün hududu, sulanır ve sulanmaz arazi, bütün hakları, tabileri ve uzantıları, kerestelik ve baltalıkları, dağları, bağları, meyveli, meyvesiz ağaçları, harman yerleri, çiftçilere ait evleri, oturanların meskenleri, gelip geçenlere ait konakları, koyun ağılları,

hayvan bağlanacak yerleri, deve yatakları, mamur olan ve olmayan yerleri ve kendilerine ait bütün sınır ve hakları, eski, yeni, bitişik, ayrı, resmi, örfi, bütün yönleri, sebepleri sonuna kadar dahil ve hariç bütün mensupları ile birlikte **Tasavvuf şeyhlerinin Seyyidi, Efendisi, menkıbe sahiplerinin önderi, mansıp sahiplerinin özü, El-Hac Abdullah Paşa oğlu Şeyh Hocendi Hazretlerinin Kuzviran (Kuzören) köyünde yaptığı ve şenlendirdiği zaviye (tekke) sinin bütün hizmetine sarf edilmek üzere ebedi olarak vakıf ve tescil edildi.**

Vakıf sahibi, bu vakfedilen arazinin mahsulünün tamamının on altı sehim de bir sehminin bakım ve tamire sarfedilmesine, bakımdan artan arta kalanın iki sehimle birlikte bu zaviyeye inen ve konaklayanların nafakasına, hayvanların yemlerine sarf olunmasını, bundan arta kalanın üç sehim ile birlikte Şeyh Hocendi oğlu Yakup Halife'ye ait olmasını, şeyhlik, mütevellilik, ekmek biçme, tasarruf haklarının Mevlâna Yakup Halife'nin kendisine ait olmasını, ölümünden sonra Mehmet Fakih oğlu Mevlâna Abdullah Halife'nin sağ oldukça kendisine, ölümünden sonra nesilden nesile oğulları ve oğullarının en lâyük ve salihine verilmesine, bunların yok oluşuyla müslüman ve muvahhit olanların fakirlerine vakfedilmesini şark eyledi. Bu vakfın bütün kaide ve şartları değiştirilemez.

Vakıf sahibini mükafat ve mesubat ile taltif Cenab-ı Hakk'a aittir. Bu vakıflara, şartlarına, hizmetkârlarına, bu mütevellinin evladına her kim taarruz ederse Cenab-ı Hak, melekleri ve bütün insanlar, ona lânet etsin. Bu taarruz edenler Cenab-ı Peygamberin şefaâtından mahrum olsun. 12 Şevval 802/1399 tarihinde yazıldı.

Vakfiye Şahitleri :

Sinan Çelebioğlu	Hoca Yunus oğlu	Ali Bey oğlu	Hüseyin oğlu
Mevlâna Kemal Halife	Mevlana Hasan Halife	Ali Çelebi	Halil Ağa

Haydar oğlu Mustafa	Mahmut oğlu	Abdullah oğlu	İdris oğlu
Çelebi	Musa Bey	İlyas Bey	İdris
Mürsel oğlu	Kemal oğlu	Hasan oğlu	Hazır olanlardan
Mehmet	Yakup	Davud	başkası

b. Şeyh Hocenti Karındaşı Şekerim Dede Vakıfları

Konya Şeriye Sicilleri C. 16/100 de kayıtlı bir emirde:

Belviran Kadısının Sultan tarafından teftiş edilmesi hususunda Cemaziyel evvel 1083/1672 de gönderilen bir emirle Fahrul Kuzat Emrullah Efendi naib tayin edildi. O da Belviran Kadısı Naibi Mevlâna Mehmet Efendi ile Belviran'a bağlı Alibeyhüyüğü adlı köyde meclis kurdular. İncelenmesi gereken konuda El-Hac Abdurrahman Halife, Kuzviran adlı köy sakinlerinden İlyas oğlu Mustafa'yı dava ederek: “Şeyh Şekerim Dede evlatlarından olup, bu aziz kimsenin torunlarının çocuklarına vakfedilen Sakarlar adlı köyün yakınında bulunan, hududu bilinen Denler adlı mezradan kalkan mahsulünü evladiyet ve meşrutiyet üzerine bize vermesi gerekirken altı senedir, vermemektedir.” dedi. İlyas oğlu Mustafa'dan soruldu. O da inkar etti. Köy halkından Mustafa oğlu ve Nasrullah oğlu Ali Bey'in şahitlikleriyle İlyas oğlu Mustafa'nın *Şeyh Şekerim Dede evladına Sakarlar köyü Denler mezrasından* altı yıldan beri kalkan öşüründen olan senede ellişer kileden üçyüz kile zahireyi yarısı buğday, yarısı arpa olmak üzere El-Hac Abdurrahman Halife'ye teslimine karar verildi.

25 Cemaziyel-Evvel 1083/1672

Konya Şeriye Sicilleri C. 34/284 de kayıtlı bir fermanında:

Belviran kazasında medfun Şeyh Hocenti ve Şekerim Dede zaviyesinin Sultan beratıyla evladiyet ve meşrutiyet üzere mütevellisi olan bu sultan fermanını taşıyan Mahmud ve Ali adlı kimseler, yüce

katıma arzualde bulunup; bu zaviyenin eski mütevellisi olan Ali adlı kimsenin bu zaviyeye ait mezraalardan kalkan mahsulü, yerine sarf etmediği, kendi masraflarına harcadığı, durumun yerine tetkikle davasının görülmesi istenmektedir. İstanbul Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İbnül Emin tasnifi Vakıf sıra: 2813 de kayıtlı 1105/1693 tarihli kayıta:**Konya Sancağına bağlı Belviran Kazasına bağlı Kuzviran (Kuzören) de bulunan Şeyh Hocenti karındaşı Şekerim Dede zaviyesinin vakıf mütevellisi, Mahmut olarak geçmektedir.**

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Konya Sancağı Belviran Kazası Alibeyhüyüğü köyü H. 1260/1844 tarihli 9814 numaralı temettu defteri sayfa 44 de bulunan kayıtlara göre:

Kuzviran (Kuzören) da medfun Şeyh Hocenti Vakfının mütevellisi Tekkenişinin oğlu Mısırlı Ali Efendidir. Tekkenişinin oğlu Ali Efendi, Alibeyhüyüğü mezarlığındaki mezar taşı kitabesinde 1297/1876 de öldüğü yazılıdır. Kendisi Özturhan ailesinin büyük dedesidir.

1260/1848 yılı Alibeyhüyüğü köyü temettu kayıtlarında Şeyh Şekerim Dede Vakfının Mütevellileri:

1. Hancı oğlu Hüseyin Efendi, Vakıf adına 10 dönüm ektiği tarla, 10 dönümde ekmediği tarla olmak üzere yekün 20 dönüm tarladan geliri 340 akrçe idi.

2. Abdülaziz oğlu Hüseyin Efendi, (Tüzen) sülalesinin dedeleri, vakıf adına 16 dönüm ektiği tarla, 10 dönümde de ekmediği tarla olmak üzere yekün 26 dönüm tarladan geliri 475 akrçe idi.

a. Şekerim Dede Zaviyesi Vakıfları

İstanbul Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İbnül Emin Tasnif Vakıf Tasnifi sıra 2813 de kayıtlı 1105/1693 tarihli vakıf kaydında Konya Sancağının Belviran Kazasının Kuzviran (Kuzören) de bulunan Şeyh

Hocendi karındaşı Şekerim Dede Zaviyesi vakıf mütevellisi Mahmut olarak geçmektedir.

Konya Şeriye sicilleri C. 34/284 de kayıtlı Konya Kadısına İstanbul'dan gönderilen Ramazan 1098/1687 tarihli fermanında:

“Belviran Kazasında medfun Şekerim Dede ve Şeyh Hocenti zaviyesinin Sultan beratıyla evladiyet ve meşrutiyet üzerine mütevellisi olan bu sultan fermanını taşıyan Mahmut ve Ali adlı kimseler yüce katıma arzda bulunup, bu zaviyenin eski mütevellisi olan Ali adlı kimsenin bu zaviyenin mezralarından kalkan mahsulü yerine sarf etmediği, kendi masrafına harcadığı, yerinde tetkikle davasının görülmesi emredilmektedir.”

Konya Şeriye Sicilleri C. 76 s. 127 de kayıtlara göre:

1256/1840 yılına ait Konya'daki bütün vakıfların muhasebe kayıtlarından Belviran Şeyh Şekerim vakfı, muhasebe; 40, maaş; 80

Belviran Şeyh Hocenti vakfı, muhasebe; 500, maaş; 200.

Bu gün Şeyh Hocenti Hazretleri Alibeyhüyüğü Kuzören Yaylasında bulunan mezarlıkta, çevresindeki dervişleri ile birlikte üzeri açık türbesinde, Karındaşı Şeyh Şekerim Dede de Alibeyhüyüğü Belediyesi arkasında bulunan bahçede medfundur.

Handwritten text in a cursive script, likely Tajik or Persian, filling the majority of the page. The text is dense and appears to be a formal document or a letter. It is written in dark ink on a light-colored paper. The script is highly stylized and difficult to read without specialized knowledge of the language. The text is organized into several paragraphs, with some lines starting with larger, possibly decorative or significant characters. The overall appearance is that of a historical or archival document.

Mehmet Âkif Paneli
(25 Aralık 1998)

1948